

FAMILIA

FÓIE BELETRISTICA SI SOCIALA

ILUSTRATA

TOTODATA ȘI ORGANUL PUBLICAȚIUNILOR „SOCIETĂȚII PENTRU FOND DE TEATRU
ROMÂN.”

BCU Cluj / Central University Library Cluj

PROPRIETAR, REDACTOR ȘI EDITOR :

IOSIF VULCAN.

BIBLIOTECA CENTRALA
SIBIU

ANUL XIX. — 1883.

1883

CUPRINSUL.

I.		Pag.
Portrete și ilustrațiuni.		
1. Dina codrilor	5	
2. Tablou din Venezuela	17	
3. Scribciobul	29	
4. Prizul roman	41	
5. Înaintea oglinzii	53	
6. Mica împăciuitoare	65	
7. Cap de studiu	77	
8. Rugăciunea de dominică	89	
9. Primăvera	101	
10. Ingropăciune în Norvegia	113	
11. Țiganca	125	
12. Nu plânge, mamă dulce!	136	
13. Teatru de copii	149	
14. Amicii buni	161	
15. Ius la lăntână	173	
16. Sava Hența	185	
17. Sappho	193	
18. Trădăna	201	
19. Primăvera	213	
20. Catedrala St. Vasilie în Moscva	225	
21. Titu Maiorescu	233	
22. Puntea suspendată de lângă Brooklyn	249	
23. Plecare la vânătoare de tigri	261	
24. Aurora	273	
25. Pe mare	281	
26. Camera unei Romane	289	
27. Castajul vânătoresc dela Morizburg	301	
28. Seceretorea	311	
29. Indigeni în Guinea nouă	324	
30. Vera	337	
31. Hoții	349	
32. Carior mijloc de călătorie în America	361	
33. Prima epistolă	373	
34. Puntea naturală	385	
35. Femei din Pompei acasă	394	
36. Algirieni	409	
37. Rinocerul	421	
38. Măriora	433	
39. Logodire la Nozairiani	445	
40—48. Cum s'a păcalit lordache, noue ilustrațiuni umoristice	457	
49. Tomna	469	
50. Miron Costin	481	
51. Far vechiu și far nou	493	
52. Încercarea clopotului	505	
53—56. Patru ilustrațiuni umoristice	517	
57. Mica artistă	529	
58. Elisabeta, Regina României	541	
59. Jertfa vânătoarei	553	
60. Intâlnirea	565	
61. Mignou	577	
62. O insulă în America	589	
63. Lupta zimbriului cu lupul	601	
64. Amicele lui Makart	613	
65. Mama și copilul	625	
66. Aye-Aye în Madagascar	633	
II.		
Poesii.		
V. Alexandri: Crenga de stejar	1	
Erna vine	209	
Hora Dobrogei	537	
Alexandru Căndiano-Popescu: Te-am sărutat	14	
Tu și al meu suflet	61	
Carol I	381	
Mircea Dimitriad: Ursul și vulpea	492	
Dan Dry: Tinărul și feta din Gopesi	446	
Menirea	480	
Viața	503	
Sonet	612	
Petru Duljic: Romanțul meu	66	
Regina florilor	245	
Când imi reamintesc	369	
M. Eminescu: S'a dus amorul	197	
Când amintirea	235	
De-acuma	269	
Ce e amorul?	345	
Pe lângă plopii fără soț	417	
Și decă	549	
B. V. Gheorghian: La zeii-apre-dece ani	470	
Sonet	626	
P. V. Grigoriu: Unei artiste	16	
Cu prilegiul inaugurării statuei	310	
lui Stefan cel mare	445	
Mitocanul, satiră	445	
B. P. Ionescu: La „Fastăna Blanduziei”	182	
Ion N. Iancușescu: Ziua de Junie	26	
Oglinda vieții mele	75	
Epigramă	160	
Veronica Micle: Să pot întinde	527	
De pe-un vârf	573	
Scarlat M. Moscu: Blăstematul	116	
V. B. Munteșescu: Plânge frunza în codru	51	
Unde grăbesii?	567	
T. V. Păcățian: Bia	4	
C. P. Pecurar: Durerea mea	324	
M. Pompiliu: Odată cu zefirul	49	
Uitând al vremii rost	122	
Amorul Elenei	297	
L'a tale grații	413	
A ta zimbire	413	
Ag vră să plâng	561	
Zăbesc-mi, crado!	597	
Matilăa Poni: Arborii simțesc	109	

	Pag.		Pag.
<i>Matilda Poni</i> : Pe apa 'ntunecată	221	<i>P. Ispirescu</i> : Advocatul gonit din raiu, snovă	13
Dorul	540	Cum cugetă sasul, snovă	25
Ce vrei?	609	Finul popii, snovă	61
<i>Ioan cav. de Puscariu</i> : Mărul	37	Părintele Bimbirica și maica preo-tesa, copie de pe natură	73
<i>Ioan N. Roman</i> : Suspine de toamnă	576	Mierloiul și Scatiul, fabulă	259
<i>Iuliu I. Roșca</i> : Unei poete	97	Țapul și șerpele, poveste	434
I-a și de primăveră	126	<i>Ioan Lazariu</i> : Te 'mpușe! schiță, după L. Rethi	28
De te-am cântat	285	Îngâmfarea pedepsită, anecdotă	138
<i>Carol Scrob</i> : Familia	25	<i>I. T. Mera</i> : În pension, copie de pe natură	14
Ah! până când	73	Pădurețul, poveste	285
Mi-ar plăce	111	<i>Virgil Oniți</i> : O glumă, noveletă	392
De-ar fi	158	Ursita mea	453
Nebunia	169	<i>Ioan Pop Regeanu</i> : Azima umblătoare, poveste	97
Decepțiunea	257	<i>N. V. Șcurtescu</i> : Ștefan Rareș, dramă istorică în 4 acte	501
În cortul meu	333	<i>Gr. Sima a lui Ion</i> : Voinic de teiu, poveste	2
Cântec de dor	394	Negrea Păscălișorului, novelă	61
Nu pot muri	453	Busuioc și Magheran, poveste	169
Un dor nebun	503	Boeriu și dirigătorul de curte, snovă	176
Mi-i dor	585	Cum ș-au pierdut țetele dreptul petițului	333
<i>Meria Suciu</i> : Inimioară, taci!	621	Ghița inimă-veselă, novelă	442
<i>Iosif Vulcan</i> : România Jună	85	<i>V. A. Urechia</i> : Feta bancherului, comedie în trei acte, după Le Duc Job	348
Iubirea	357	<i>Alexandru Tuducescu</i> : De când nu-i drac, poveste	609
Hora regimentului 50	477	Amintiri din copilărie	621
<i>Elena Zaharia</i> : Destinul meu	100	<i>Duliu Zamfirescu</i> : Amintiri din vremuri, din viața poetului Depărățean	221
<i>Duliu Zamfirescu</i> : Câte-am cetit	321		

II a Poezii populare.

<i>A. Bârscan și I. H. Iarnik</i> : Nevesta fugită, baladă	405		
<i>Cueșdeanul</i> : Doine de pe Mureș	215		
<i>Nicolae Densușan</i> : Craiul Matli, baladă din Macedonia	186		
<i>Laura Veturia Muresan</i> : Doine din Ardeal	496		
508 617			
<i>N. Petra-Petrescu</i> : Cântecul popular	9		
<i>Ion Poruș</i> : Doine și hore din Ardeal	20 436		
<i>Gr. Sima a lui Ion</i> : Cântecul popular	32 104 253		
276 293 401 424 580	592		
Sócră viclenă, baladă	92		
Sócră viclenă, variantă	202		

II b Din poezi străini.

<i>Béranger</i> : Rëndunelele, trad. de Ioan N. Roman	624		
<i>Ida de Düringsfeld</i> : Tăcere, trad. de G. I. Bogdan	516		
<i>Goethe</i> : Mângăere în lacrimi, trad. de G. I. Bogdan	599		
<i>A. Lamartine</i> : Ischia, trad. de Iuliu I. Roșca	441		
Singuritatea, trad. de Th. M. Stoescu	489		
<i>Millevoye</i> : Căderea frunzelor, trad. de Ioan N. Roman	530		
<i>Alfred de Musset</i> : Lucia, trad. de Th. M. Stoescu	429		
<i>Alexandru Petőfi</i> : Cânturi jalnice, trad. de M. Pompiliu	19		

III.

Novele, piese, povesti, schițe.

<i>V. Alecsandri</i> : Fantana Blandusiei, comedie antică, fragment	181		
<i>N. Bejan</i> : Izvorul Flórei, legendă	316		
<i>V. R. Buticescu</i> : Florile dragostei, novelă	184		
<i>Carmen Sylva</i> : Puiu, legendă	121		
<i>Nicolae Densușan</i> : Craiul codrilor Grigore Pinte, traduct	310		
<i>Constanța de Dunca-Schiau</i> : Cocóna Bălășica, copie de pe natură	49		
Pentru ce am compus numai un vals	108		
<i>Varile Gâmulca</i> : Feciorul de împărat și feta Pa-	224		

IV.

Literatură, critică, estetică, artă.

<i>V. Alecsandri</i> : Dare de semă despre poeziile populare române culese de duii Iarnik și Bârscan	157		
<i>Dr. A. P. Alexi</i> : Tracicae res, critică	271		
<i>P. Dulfu</i> : Feta dela Cozia, dare de semă (I. I. Roșca)	20		
O poetă pe tron	25		
<i>Spiniu Ghimpușcu</i> : Un om modest (T. V. Păcățianu)	352		
<i>Ignota</i> : Temperamentele, conferința dlui Titu Maiorescu	345		
<i>Simeon Manguica</i> : O suia de etimologii revindecate	188		
<i>At. M. Marienescu</i> : Viața și operele lui Petru Maior	192		
Etimologia cuvântului palat	432		
<i>Dionisiu O. Olinescu</i> : Alexandre le bon, de Picot și Bengescu, bibliografie	31		
<i>M. Pompiliu</i> : Un poet nou și un critic vechiu	86		
<i>Iuliu I. Roșca</i> : Calul, după cântecul popular	133		
<i>Dr. Grig. Siliși</i> : Limbă populară și limbă literară	4		
Flori de toamnă, poezii de T. V. Păcățian, recenziune	55		
Cum se critică	190		
<i>G. D. Teodorescu</i> : Xenofonte ca biograf al lui So- crate	224		

V.

Istorie, științe naturale, igienă, instrucțiune.

<i>Dr. A. P. Alexi</i> : Despre importanța studiului botanic	492		
<i>P. S. Aurelian</i> : Industria în Rusia	364		
<i>V. Babeș</i> : Aforisme	611		
<i>I. Bian</i> : Mortea lui Miron Costin	477		
<i>T. Ceantea</i> : Timpurile ghiatoșe și diluviul	576		
<i>Petronela Cornea Mișci</i> : Femeia în istorie	589		
<i>Dr. George Crăinicean</i> : Cultivarea corpului	7		
Cultivarea vieții mentale-morale	19		
Sumpătatea sângelui ome-	323		

	Pag.		Pag.
<i>Dr. M. D.</i> : Artă dentistului	401	<i>Braşov</i> : Evenimente sociale	23 45
<i>V. Leşan</i> : Poziţiunea femeii	455	Concertul dela adunarea Assoc. trans.	414
<i>Nina Monasterian Bota</i> : Căsătoria	52	Represintaţiunea teatrală dată cu aceea	425
Consideraţiuni diverse despre căsătorie	326	Balul Asociaţiunii transilv.	426
<i>S. Fl. Marian</i> : Carpénul, din botanica populară	42	Conferinţe literare	570
Macul, din botanica populară	75	<i>Bucureşti</i> : <i>A. C. Şor</i> : Cronică bucureştenă 10. 21	21
Piperiul, din botanica populară	100	33. 44. 57. 69. 82. 93. 116. 129. 140	140
<i>Dr. Ioan Moga</i> : Alimentele omului:		154. 166. 179. 192. 207. 218. 229. 242	242
a) carnea	111	254. 280. 294. 317. 340. 384. 557	632
b) oul	122	Studenti români la Roma	570
c) cerealele	260	<i>Dandry</i> : Cronică teatrală	451
d) leguminoasele	277	Scrisoare redactorului	473
e) cartofii	277	Cronică bucureştenă	522
f) legumele	287	<i>Budapesta</i> : Un atlet român	195
g) pomele	288	<i>Cernăuţi</i> : Serisori din Bucovina, de Dionisiu O.	605
h) supliment	288	Olimescu 23. 142. 195. 265. 546. 569. 582.	605
<i>Dr. E. Monin</i> : Inima	468	<i>Cluj</i> : Concert şi bal român	105
<i>Dionisiu O. Olimescu</i> : Monumentul la Prisasa şi Iaşi	148	<i>Hafeg</i> : Bal român	118
Kekavmenos şi Români din		Concert şi bal	427
Dacia	412	<i>Lipova</i> : Concertul şi balul adunării Societăţii pen-	378
<i>Ioan Petran</i> : Georgina	163	tru fond de teatru român	378
<i>C. P. Pecurar</i> : Geniul filosofic	458	<i>Lugoj</i> : Concert şi bal român	119
<i>Dr. Petru Pipoy</i> : Femeia	78	<i>Năşud</i> : Balul academic	414
<i>G. Pocrean</i> : Omul preadamit, studiu geologic	66	<i>Rădăuţi</i> : Serata „Junimii”	480
Despre ambră seu succin	334	<i>Timişoara</i> : Serata reuniunii de lectură române	568
<i>Ioan Roman</i> : Idei şi principii economice 400 448	460	<i>Viena</i> : Noutăţi sociale	22
<i>S. P. Simon</i> : Flăoarea şi rosa	126	Agata Bărbănescu	581
<i>Paul Tempea</i> : Despre importanţa educaţiunii in			
casa părintească	626		
<i>Dr. G. Vuia</i> : Tutunul	624		
		VII.	
		Societăţi de cultură.	
		1. Academia Română	129
		Deschiderea Academiei Române	140
		Raportul secretarului general	152
		Sesiunea generală a Academiei 154. 165. 177	194
		2. Societatea pentru fond de teatru român:	
		Programa şi convocarea adunării din Lipova	321
		Discursul presidential al lui Iosif Vulcan	376
		Procesele verbale ale adunării din Lipova	377
		Raportul comitetului	378
		Raţiociniul cassarului	389
		Raportul comisiunii pentru înscrieri	402
		Socotá generală despre banii incasaţi la a-	587
		dunarea din Lipova	587
		3. Societatea pentru înfiinţarea unei şcole române	
		de fete in Oradea-mare:	
		Convocarea şi programa adunării din Beiuş	389
		Resumatul adunării generale	450
		4. Asociaţiunea transilvană:	
		Adunarea generală din Braşov	414 425
		VIII.	
		Feliurimi.	
		<i>Simeon P. Simon</i> : Sôrtea, fatul şi ursita	299
		<i>Henri de Parville</i> : Oglinzi magice	304
		<i>V. Leşan</i> : Epoca de aur in literatura şi arta ro-	315
		mană	336
		<i>B. P.</i> : Licorurile	447
		<i>T.</i> : Lacrămile	447
		Afară de aceste, mai in fie-care număr: caţetări,	
		glume, noutăţi literare, artistice şi sociale, din ţară şi	
		din străinătate, ghicitori de tot felul şi altele.	

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
2 Ianuarie st. v.
14 Ianuarie st. n.

Ese in fie-care duminica.
Redacțiunea în
Közép-utca nr. 395.

Nr. 1.

ANUL XIX.
1883.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România 25 lei.

Sibiu
II. 504.

Crénga de stejar. P 102

Créngă mică-abandonată
Jos pe valul dunărean,
Ești menită-a fi 'necată
In al mărilor noian.
Tu plutești, dar tot spre vale
Te împinge cruntul val;
Cine te-a oprî din cale
Și te-a scote ier' la mal?

Spune-mi care-i al teu nume?
Unde mergi, de unde vii?
Ești tu mîrtă 'n astu lume?
Mai faci parte dintre vii?
Spune-mi: crivățul iernatic
Smulsu-te-a cu brațul lui
De pe-un arbore selbatic,
Să te-arunce valului?

Vulturul cel gol pe frunte,
Cel cu ochi fulgerători,
Dusu-te-a în vîrf de munte
Să-și dureze cuib sub nori?
Fulgerul treznit-a ore
Cuibul, sus pe stînci durat,
Și 'n a Dunării vulvóre
Din vîzduh te-a aruncat?

Vai! sormană créngă mică!
Eu la tine când privesc,
Inima mi se despică
Și te plîng și te jălesc.
Tristă e a ta menire!
Cel bălaur dunărean
Te conduce la peire
In al mărilor noian.

— N'ai tu grije d'a mea sîrtă!
Eu sînt mică, dar nu pier,
Dunărea pe sin me pîrtă,
Dar plutesc cătînd la cer.

Mulți au vrut a me culege,
Ș-a me arde... înzădar!
Sînt odraslă eu de rege,
Căci sînt viță de stejar!

In curînd oiu prinde viță,
P'acest mal voiu resări,
Și cu-a mea umbră mărîtă
Lume multă voiu umbrî.
Voiu privi peste-orisonuri
Cu-al meu vîj împărătesc,
Căci din lemnul meu fac tronuri
Și port sucul romănesc.

V. Alecsandri.

*

Acésta poesie ni s'a trâmîs insoțită de șirele pe cari le reproducem mai la vale, pentru că ele ne remprospetéză epoca in care s'a stêrnit acésta inspirațiune a ilustrului autor:

„Mircesci 1/13 dec. 1882.

„Domnule Vulcan,

„Îndeplinind și asta-dată cu cea mai vie mulțămire dorința exprimată in amabila Dvöstre scrisöre din 10 decembre, Ve trimit o poesie întitulată: „Crénga de stejar“ și care a fost compusă intr'un timp unde România se găsiá ca frunđa pe apă.

„Mulțămîtă Dumneđeirii și vitalității némului romănesc, ietă acum țera scăpată din valuri, independentă, încoronată prin sine ênsași și démna de a primi in sinu-i pe marele seu ôspe Ștefan a cărui statuă e gata a se arêtá lumei.

„În acea đi solemnă Româniilor vor puté cu tot dreptul să đică, închinându-se in fața eroului: O! Ștefane! privește-ți țera cu mândrie, căci după patru secolii,

Tu ce mulți ani ai apêrat-o.
Cu-a tale arme vitejești.
Independentă ai lăsat-o.
Independentă o găsești!

„Primiți etc.

V.ó Alecsandri.

Voinic de teiu.

— Poveste. —

Eră odată un om lucrător,
Ce-ară pe după cuptor,
C'o lingură de cositor,
C'o lingură cu cōda ruptă,
Sē sēd' aci, care n'ascultă!

Mai eră ș'alt om lucrător,
Ce-ară pe după cuptor,
C'o lingură de cositor,
C'o lingură cu cōda ruptă,
Sē ies' afară, care n'ascultă!

Acum, după ce ve cam șpusei, că la câte cēsuri e, sē ne apucăm de lucru, căci vorba ceea: „Vremea tace și trece“. În ce țēră, nu ve pot spune și chiar decă v'ăș spune, încă tot nu veți merge p'acolo, desul că eră, el, un bărbat ș'o muiere. Cine șcie ce le-a freznit lor prin cap, ce nu, că ei nu ș'au făcut casa in sat, cum și le fac alți botezați, făr tocmai in dricul unui codru des, ce se întindea in tōte părțile cât veți cu doi ochi. S'a întâmplat de tocmai pe dinaintea căsuței lor curgea un pēruș mic. Și lucru necurat, că alt-ceva nu putea sē tie pe locurile acelea!

Lemnele din sus de căsuța omenilor noștri erau tōte sucite și 'ngujbite in tōte părțile, de sē fi stat in creșcet și nu puteai găsi un lemn drept cât sē-ți faci un resteu in jug. Și apa din pēruș cela?! Gândiai, că e făcătură.

Decând s'a pomenit, n'a vēdūt-o nime limpede și acesta cât lina pēruș din sus de casă. Sē nu uitai, că apa din jos de căsuță eră limpede ca roua, iēr copaci unul mai drept ca celalalt. In părțile acestea-ți eră mai mare drag sē umbli.

Trecuseră, nu dīc mult, cinci-șeci de ani, decând bărbatul și muierea de care ne este vorba, sē hotăriseră a petrece împreună tōte necasurile acestei vieți și copii ca 'n palmă!

Cine șcie ce-i copilul la casa omului, nu se va miră decă oiū spune, că tocmai din astă pricină erau necăjiți de demulte ori, nu mai șcia decă sē plăteșce sē mai lucreze și sē mai căștīge câte ceva, ce-a dat Dđeu.

Intr'o đī bărbatul, făr' a mai dīce ceva cătră muiere, ia securea și hai la pădure. Dar precum avusei cīnștea a ve spune, pădurea mai că le intră in casă de departe ce eră și așă și el cât a-i da odată cu amnariul, și eră prin cel codru. Se vede c'avea el ce avea la inimă, că făr' a pierde vremea sē pune și ciopleșce din teiul, ce lui i s'a mai părut, un copil colea ca toți copiii. Cum soseșce cu el acasă, i face un lēgăn și-l culcă. Peste nōpte minunea minunilor, copilul plāngea, de nu eră chip sē-ți poți închide gura de gura lui. Bieta muiere acum se scōlă și-l dădă dându-i sē sugă. Așă se petreceau lucrurile pe acelea!

Cât a fost drăguța de nōpte, ei n'au mai apărut de loc, de bucurie că acum au și ei bucurie la casa. Diminēta iēră s'au sculat cu nōptea 'n cap și nu se mai sătură privindu-l cât eră de bine făcut, șcii ca 'n tipariu, nu altceva.

Și cu crescutul încă gādeai, că nu-i a bună, așă se nālță. Intr'o đī creșcea cât altul in două, intr'o sēptēmână ca 'ntr'o lună. Și nu trecū tocmai mult și iētă-l că-i junīșan. Dar apoi ce fel de fecior a eșit din el! Șcii dumnia vōștră povestea cāntecului:

Că la paș e păunaș,
A obraji bulgar

Ochii lui ca murele,
Buzele ca frunzele:
Genele ca penele,
Sprincenele-i umblă 'n vēnt,
Ochii te bagă 'n pământ.

Da, așă eră *Voinic de teiu*, căci despre el vorba și pe mine nu șciu cum me furară gātă, tocmai asta eram p'aci s'o uit sē v'o spune, aceea însă cred, că nu ve supērați, că 'naintea s'a multă și frumōșă și cine ascultă, multe-a s'a a dormi, bini s'a odihni.

Intr'o đī, ce se socoteșce el, Voinic de teiu se socoteșce, că numai se rōgă de ta-so s'a făr o secure de cele mai zdravāne.

Lucreză, și faurul și tatăl lui Voinic de teiu, vēră până 'n seră și scot la cale o secure de teiu, nea 'n spate, când te uitai la ea.

Dar sē nu credeți, că lui Voinic de teiu tu cut securea! Ferēșcă Dđeu! Asta-i o jucăușă copii, dīse el, când i-o aduse ta-s'o acasă, duc eu cu capul meu, că dōr, eu șciu mai bine trebeu.

Merse la faurul și adunară tot ferul, ce au avea, dar de unde sē ajungă nici măcar pe un ștău. Ei vor fi șciind din câte locuri au mai strādat, au făcut sēmă de nōuē-șeci și nōue de mōșt. Au bătut ei ferul cum au șciut mai bine și au o secure cum n'a mai fost alta de când e la lume sfīrșit, ca sē nu-și perdă vremea numai cōnd cēnd nimica, își bagă degetul cel mic prin curei și p'aci ți-i drumul cătră casă.

— Dar tată! — dīce Voinic de teiu bărbat — iēn țipă-te până in...

La ta-s'o i-se puse și copilul atât de puternic, că se duse in pădurea cea din jos și-i cōștī rīște atât de grozavă, că de-abiă o putea duce de-a umērul.

Dar gândiai că-i lucrul dracului! Tu eră de trebă. Intră, me rog, de-a curmedīșă pe chile securei.

Iēr se duce Voinic de teiu cu capul tău șciea el, că ce-a fi. Nu umblă tocmai mai un copaciu, de cei mai zdrăveni. Nu pierde v'ă făr' il umflă din pământ, cu rădēcini și cu tot, de te luă grōza, când vedeai grōpa, ce s'a. Se ia cu el cătră casă și-i mai taie el câte o două, ce nu se potriviau, mai și câteva crengi țepeneșce întreg copaciu, in muchile securei.

— Sē șcii, mamă și tată, că mie mie ve rul de-a umblă lume mai multă, ca sē ve ce nēmuri mai trăiesc pe sub ceru și ce linb. Sē remāneți cu Dđeu, că eu plec.

S'au încercat ei, părinții, ș'intr'un chip și rul, numai dōră-l fac sē se lase de gāndurile lui te însădar. Voinic de teiu își aședă ceva meri, și ia securea și la drum copile!

Și dus el dus, multă lume ș'impērație, ca că 'naintea este multă și frumōșă și s'a și d'ăstră! Cine-a ascultă, multe-a s'a ne-a s'a și s'a odihni. Dela o vreme, urgea el pe codru des, dă cu ochii de Sfānș. Acesta mai s'a stānci, mușți și bolovani nu cu mână g...

— Bine te-am aflat, — dīce Voinic de teiu. Tu ești cel... atāta amar de vreme tulă, cu meșteșu...? Din pēruș asta, nēm pe meu n'a pu... bee apă limpede, și numai da... re sē-ți cāntec...

La trântă se ne luăm, în paloș se ne tăiem, căci altă scăpare nu-i.

— Ba, că-i păcat de Ddeu să piără careva din noi, — răspunde Sfarmă-pétră, — fără mai bine să ne legăm frați de cruce și la bine și la rău.

Voinic de teiu se 'nvoi și se luară acum împreună și se duseră pân ce dădură de Strimbă-lemne. Acesta unde vedea lemnul strimb îl îndreptă, unde-l vedea drept îl strimbă.

— Bine, că te am aflat, — țise Voinic de teiu. Tu ești carele nu lași copacii să crească așa precum i-a lăsat Ddeu, fără i chinuiești în tot chipul prin suciturile tale? Să știi, că ți-ai dat de om. La trântă se ne luăm, în paloș se ne tăiem, căci altă scăpare nu-i.

— Ba că-i păcat de Ddeu să piără care-va din noi, fără hai mai bine să ne legăm frați de cruce și la bine și la rău.

Voinic de teiu se 'nvoi și se luară acum tustrei frați de cruce și se duseră multă lume și 'mpărăție, ca Ddeu să ne ție. Dela o vreme ietă-i, că dau peste curțile zmeului.

Zmeul eră dus, cine știe încotro, și acasă de păzitor lăsase o cățea cu dinții numai de fier și cu mâsele de oțel. Cățeaua avea porunca să nu sufere pe nime să intre în cele Curți și pe când s'a 'ntorce zmeul să-l aștepte cu feliuri și feliuri de mâncări potrivite cum e mai bine, nici pră reci și nici pră ferbinți. Ca să știe cățeaua, când vine zmeul, acesta trimetea buzduganul sau înainte cale de un cēs și mai bine, după cum se întâmplă. Și buzduganul bătea de trei ori în pōrtă, apoi se punea în cuiu la locul seu.

Cum sosesc cei trei frați de cruce la curțile zmeului, nici una nici două, fără intră 'n lăuntru ca la ei acasă. Cățeaua pōte că s'o cam priceput, că ce fel de omeni vor fi aceștia, că de loc nu i-a lătrat. După ce-și pun ei căte-ceva, ce avea, în rēnduie-lă, Voinic de teiu țice, că nu-i bine să ședă numai așa pe casa omului, fără să mai dea și ei în ziua lucrului, ier unul să remănă să le gătēscă ceva pentru gură, pe când s'ar întorce de unde aveau de gând să se ducă. Se invoiră ca de astă-dată să remănă Sfarmă-pétră.

De s'ar fi depărtat Voinic de teiu și cu Strimbă-lemne cale de o jumătate de cēs cu talpa și ietă, că buzduganul zmeului și bate 'n pōrtă ș'apoi vine și s'ăședă 'n cuiu. Sfarmă-pétră, simțindu-se în puteri, nu pierde vremea, fără ia buzduganul și mi-ți-l aruncă îndērēpt, de au trecut peste zmeu. Să pune zmeul și-și ia buzduganul, apoi merge cătră casă linișcit, căci de! ceva lucru mare știe el că nu pōte să fie.

Când colea, dă de Sfarmă-pétră. „Ce vēnturi te-au bătut p'acea străinule și cum ai îndrăznit tu om slab, ce te găsești să faci unele ca acestea în curțile mele? — țice zmeul.

— Ce curțile tale? Au fost numai, căci de ați înainte vor fi ale mele și ale fraților mei de cruce, încrēstă-ți-o asta bine zmeule, nu care cumva să uii.

În sfērșit au mai țis ei din gură și unul și altul, vorba ceea: „Laudă-te gură, că ietă pumnul“, până ce zmeul spune verde lui Sfarmă-pétră, că ați la amēdi are să mănânce zamă ferbinte și carne pisată de pe spatele lui.

Mult tocmai nu zăbovi, căci mâncările erau gata, fără îndată prinde pe Sfarmă-pétră de cēfă, îl plēcă frumuseț înaintē și-i apucă capul așa între genunchi, de-ți viniă a crede, că nu-i el, cela ce sfărămă stâncile cele urieșe numai iec' așa. Se vede, că cu zmeul acela nu eră lucru tocmai curat, de avea el atâta amar de putere. Acum se pune de sōrbe la zamă ferbinte de pe spatele lui Sfarmă-pétră și-și pisēză și carne cu un

bălătruc de cele sântōse și mănâncă el, zmeul, până când a crețut c'a fi destul. După ce s'a împăcat zmeul cu fōlele cum se cade, s'au dus ier în trebă-și, lăsând pe Sfarmă-pétră cu spatele opărite și bătucite ca 'n clacă.

Nu mult după acesta sosesc și Voinic de teiu cu Strimbă-lemne și se supēră amarnic pe Sfarmă-pétră, pentru că acesta gătise, așa 'n pripă, niște mâncări atât de rele, că nu eră chip să le mănaci. P'aci, p'aci să-l scarmene așa din prietenie. Abiă, după ce Sfarmă-pétră le-a povestit din fir în pēr, cele pățite cu zmeul și le arētă și spatele sale chinuite, s'au mai domolit omēnii noștri. Sfarmă-pétră le mărturisī, că de el nu mai remâne să fērbă nimic, întēmplē-se ori ce cu capul lui. Veni dar rēndul lui Strimbă-lemne

Lui Strimbă-lemne însă i-a umblat tot așa de bine ca și lui Sfarmă-pétră ș'apoi mâncările lui, să fi fost rupt de fōme și nu erai în stare să imbuci din ele de trei ori măcar.

— Acum o să remăn eu, — țice Voinic de teiu, — că cu voi n'o pōte omul s'o scōtă la capēt nici într' un fel.

Vine el, zmeul, la amēdi acasă și se pōrtă colea țanțōș, de gāndiai că are să sōrbă pe Voinic de teiu într'o lingură de apă: știi vorba ceea. Nu-i vorbă, zmeul încă eră tare, de nu știe cine ar fi îndreznit să-și facă simbră cu el, dar Voinic de teiu își făcea de cap cu puterile lui. Și buzduganul zmeului încă l'a svērlit la amēdi, știi dvōstre când a venit să dea de știre la cățea, că acuși e aci zmeul, încāt nici ați n'a mai picat din vēzduh. Dar să nu lungesc vorba, că dōr nu-s muierē, fără să ve spun scurt și la înțeles, că de pe spinarea lui Voinic de teiu n'a mai mănecat zmeul zamă ferbinte, nici carne pisată.

Când a dat zmeul să prindă pe Voinic de teiu de cēfă, cum făcuse cu tovarășii lui, se pomeneșce că acesta, Voinic de teiu, își încleștă bine mâinile pe la spatele zmeului, și-l stringe odată bine de pērăiau oșele în el ca niște smicele uscate, când le stropșești cu piciorul. Încāt din partea zmeului vorba ceea: „Lăsă-l me! L'ăș lāsă, dar nu me lāsă el“. S'apucară dar de trēntă. Cum se suceșce zmeul, cum nu se suceșce, nu ve pot spune, că-i cam demult de-atuncea, destul că așa implāntă de bine pe Voinic de teiu, de acesta se băgă prin pāmēnt până 'n genunchi. Voinic de teiu nu-i remâne dator, fără așa dă odată de tare cu zmeul de pāmēnt, de acesta s'a afundat până 'n brău. Dar zmeul tot al dracului! Cine știe cum apucă el, așa fără veste pe Voinic de teiu, și-l trēnteșce odată, de până 'n subsuori s'a băgat prin pāmēnt. Voinic de teiu te miri, ce pățea decă nu se cătrăniă din pricina, că zmeul umblase cu minciuna! Acum să veți! Suceșce odată pe zmeu spre stāngă, îl întōrce spre drepta ș'ășă mi-ți-l implāntă odată, cum implāntă parul, de numai capul i mai remase afară din pāmēnt. Apoi i retēză capul, ca la un puiu de gāină.

Acum se puse și cercetă după tōte comorile zmeului. Când colea ce să-ți vēdă ochii? Tot feliul de lucruri de aur și de pietrii scumpe, de-ți fugiă ochii de pe ele. În casa cea mai din capēt când a deschis, dă de trei fete de crai și de 'mpērăți, pe care le furase zmeul nu de multă vreme pentru sine și pentru frații sei. Peste câteva țile aveau să fie nevestele lor. Atăta erau acele de frumoșe, de gāndiai că-s trase chiar prin inel. Te puteai uită la sōre, dar la ele nu. Dar vorba ceea: „Nu-i pentru cine se gătēșce, ci pentru cine se nimereșce“.

Să fi vēdūt bucuria lui Sfarmă-pétră și Strimbă-lemne, când întorcēndu-se de unde se dusesē, află niște mâncări de cele scumpe și unsurōse, de cale de

trei césuri îți atingea nasul mirosul cel plăcut. Apoi fetele cele de crai și de împărați?! S'au cununat ei cu ele, s'au întins un ospet de acele, de și câinii erau cu colaci în codă. Am fost și eu acolo și după ce mi-am pus bine gura la cale, o luai pe-o creastă ruginösă și v'o spusei dvöstre mincinosă.

Gr. Sima a lui Ion.

B i a .

Bio! dulce änger din ceriuri,
Cugeti la mine cum cuget eu
L'a ta fiintä ce-a spart misteriiuri
Si-a schimbat grații cu Dumneđu!?

Când nöptea-i linä, și jumätate
Si-a gätat cursul îndatinat;
Eu scot din sinu-mi cu scumpätate,
Ah! scot portretul ce tu mi-ai dat!

Privesc la dënsul cu gene ude,
Revoc în tainä trecutul meu
Si-l pläng amarnic!... Nime n'aude,
Nici tu, nici lumea, nici Dumneđu!

O! Bio dragä, cu ce pëcate
M'am făcut vrednic de pașul teu?!
Ce demon ñise së fugi departe,
Së lași în gele sufletul meu?

Si totuși Bio! la tine sbörä
Diua și nöptea cugetul meu,
Când trist plec capul pe periniörä,
Gändesc că zace pe brațul teu!

Si-umbra ta atunce pare că vine
Së-mi ștergä ochii de läcirmiori,
O vëd cum sbörä pe lângä mine,
Ca un bländ änger adormitor!

T. V. Păcățian.

Limbä popularä și limbä literarä.

— *Respuns dlui I. T. Mera.* —

Cu respunsul acesta ne cam întârziaräm. Äncä din tömna trecutä süntem dëtori cu el. Äm dorii drept aceea, ca binevoitorul lector percurgëndu-l, së se afle motivat a-l judecä în sensul proverbiului românesc, că „mai bine târziu decât nici-odată“.

Bunii nöstri tineri dela „România junä“ din Viena sërbarä, cum se șce, în 17 jünü a. tr. prin o ședință literarä publicä esistența de 15 ani a „Junimei“ și a „Convorbirilor lit.“ din Iași. Noi ne permisem, ba ne simțiräm îndetorați a face în nrii 35—37 ai „Familiei“ unele reflexiuni, nu la faptul și îndreptätirea cestiunatei sërbari în sine, ci la modul și decursul ei, la meritul și sensul cuvëntärilor ținute cu acea ocașiune, precum în reflexiunile nöstre espres și repetit am declarat. Nici prin minte nu ne-a trecut vre-odată, a atacä și restringe libertatea cui-va, a vrë së impedecäm pe cineva de a sërbari când și pe cine-i place. De altä parte insë remäne tot așä de sânt dreptul fie-cărui membru al națiunii sëu societätii, de a criticä cutari sërbari și fapte și de a se respicä asupra lor, decä acestea iëu caractru public și privesc împregurări generale.

Pe cât ne miräm drept'aceia. pe atât ne pärtä odatä forte rëu, auzind din rostul dlui Mera, în „Familia“ nr. 40, că prin cestiunatele reflexiuni și observațiuni ale nöstre, atât obiective cât și frätesci, junimii rom. dela institutetele mai înalte din Viena se simțit ofensată; și äncä ofensată până întru a se vedë silitä, së-și apere onörea și së-și ție nepëtat caratul“.

Bune Dömne, mare am trebuit së pëcätuim prin observațiunile nöstre din vorbä, ca dl Mera și soä dsale së se preräpescä până la asemeni declarätiuni cavaleresçi! Noi insë rugäm pe onoratul lector, së benevoiescä a-și pune cu noi dimpreună întrebarea: prin ce öre am comis noi în reflexiunile nöstre acea ofensä cumplitä față de pre iubita nösträ tinerime? Dl Mera ni-o spune apriat. Dsa una ñice, și alta cugetä; și vaierä de piciorë, pe când proprie îl döre capul. Cu puțin äcësta ni se pare a atestä respunsul dsale, că în cea mai mare parte nu e alta, decät o polemie puțin întemeiatä contra așä numițiilor latinisätori și o apologie a limbei direcțiuniștilor.

Numai la începutul respunsului se plänge dl Mera de „modul“ reflexiunilor nöstre, dändu-ne lecțiuni de bunä cuviintä, pentru cari pré frumos i mulțämim, dsi și nu i le putem primi. Într'adevär noi apelăm la tribunälul marelui public cetitor rom., së judece imparțial, decä espresiuni, asëmënäri, proverbie populare, ca „lovii după maniera tinerimei infocate spre a nu ñice copiläresçe în drëpta și în stänga“, „cepele ägiptene“ „ride drac de porumbrea și-i mai negru decät ea“ șel decä asemeni frase din observațiunile nöstre meritä a fi calificate de necuviinciose? Concedem, că aplicare lor pöte a usturat și durut. Dar pe care scritor ni l'ar fi făcut supërarea, spre a nu ñice indignarea, së-ș apese încätva pëna ca și noi, vëdënd, cum cu judecä ușuricä și superficialä fu la sërbaria din vorbä tot trecutul literaturii nöstre dinainte de 1867 declarat d stare chaoticä, cum atäți mari și meritoși literatori furä timbrați de niște căciulitori reciproci, cum regeneratori ca fericitul A. Pumnul furë luați în bätäie de joc și deridere, și alte asemeni? Nu-i fie dlui M. spre supërare, dar dsa va fi șciind tot așä de bine ca și noi, că Românul la d'al d'astea nu färä cuvënt ñice, că cum e sântul, așä e și tëmëia.

În legäturä dl M. face un escurs mai lunguț cam de acel înțeles, că reflexiuni ca ale nöstre ar fi demustränd o nebägare de sëmä a insëmñätätii junimei, pe ai cärei umeri zace viitorul poporului românesc, și ar fi apte de a o descurägiä, pe când la alte popörä atar semne de viëtä ale tinerimei sünt primite cu bucurie și în tot modul incurägiate și ajutorate. Toemai din contra stä lucrul! Cäqi dl M. șcie de bunä sëmä ca și noi proverbiul pré cunoscut, după care nu cel ce tot într'una ne mägulesçe, ci cel ce ne mai face din când în când atenti și la erorile și esagerările nöstre, este adevëratul nostru amic. Apoi noi din töte cele făcute și rostite la des memorata sërbarie numai asemeni erori și esagerări combäturäm, pe cari, ca pe tot ce e neadevërat, le ținem totdeuna vätëmätöre, și färä cari äncä pré bine și pöte în mai unanim aplaus al romänimei și-ar fi putut „Rom. junä“ celebrä sërbarëtorea, ceea ce respicat am spus în reflexiuni. Peste acea pärietii modestelor chilii de prefect de studie și de vicedirector din seminariul gr. cat. dela S. Barbara din Viena, decä ar avë darul vorbirei, i-ar putë spune dlui M., cäte sfortări se fecerä acolo pentru înfiintärea „Romäniei“, apoi pentru încetarea sfäșierilor dintre fräții de un sânge și de o mamä și deci pentru străformarea „Romäniei“ și a „Societätii literare a Romänilor din Viena“ într'acest mod și a celei societäți a celor a cele nepretențioase chilii s

Dina codrilor.

parările musicale și altele la primele concerte ale „României j. c. etc. Tote aceste le pot testifica bună-oră zelosul Român comerciant în Viena B. G. Popoviciu, primii președinți și oficiali ai „României j. c. dr. Aro-noviciu în Iași, dr. I. Drăgescu în Constanța, Georgiu G. Rus în Botoșani, dr P. Tancu și dr. Moisil în Năsăud ș. a. Tote acestea, ca să tăcem de altele, așa credem, că ori ce alta demustră și documentă, numai ne iubire din parte-ne față de brava și buna noastră junime și numai nebagare în semă a marei ei însemnătăți pentru viitorul națiunii noastre nu.

Mai incolo dl M. contestă, că „Rom. jună“ ar fi fiind ingrată față de predecesorii luptători pe terenul național și literar, și spre adevărînță se provocă la sərbarea dela Putna, la jubileul de 60 de ani al dlui Alecsandri, la sərbarea în onorea „Junimei“ ș. a., arangiate de „Rom. juna“. Luăm cu plăcere act de acesta contestare, cu tote că la ultima sərbare nu pre cu respect fură tractați nemuritorii noștri bărbați din epocele „stării chaotice“, de și chiar ei cu nespusele lor lupte și suferințe ne scoseră din chaos și din întunecare la lumină, încât pe la 1867 „Junimea“ se se potă aședă comodă în casa și la mēsa gata. Ieră decă dl M. ne face prospecte, că „Rom. juna“ ne va sərbatori și pe noi și școla noastră (pe carea nu o avem), îndată ce vom arētă pe terenul nostru literar rezultate de valoare nenegabile, ca dl Alecsandri; apoi i multă-mim frumos pentru aceste binevoitoare, de și cam sarcastice promisiuni. Totodată însă-l asecurăm, că nici prin sarcasme nici prin alte cele nu ne vom lāsă a fi impedecați de a ne spune frānc convicțiunile, și după mărginitele noastre puteri de a contribui cu vorba și cu fapta la desvoltarea noastră sānētōsă literaro-culturală și națională, incredințați fiind, că cel mai mic cuiu la o mașină seu la un car āncă e necesariu și de prețuit, decă stă la locul seu cum se cade și își implinesce funcțiunea cum se cuvine.

De aci înainte dl M. în respunsul dsale face pe avocatul școlei din Iași. Află, că noi pentru acea găsim nesānētōsă direcțiunea acestei școle și prin urmare nemotivată sərbarea „României j. c.“, pentru că „Junimea“ în scrierile sale basate pe firea și geniul poporului întrebuinteză pre natural limba. ce o vorbesc a-tate milioane de Romāni. Ierte-ne dl M., dar n'a ghicitu-o. Numai părțile cevași cam pre extravagante ale sərbării din Viena le-am combātut. Tot așa la școla din Iași noi numai contra extravaganțelor criticei ei ne redicārām vōcea, prin cari tot trecutul literaturii noastre se timbră de minciună, și numai contra extravaganțelor limbei ei, prin cari tuturor gunoierilor din cutari gerguri și colțuri ale romānimei începuse a se dă cetățenie în limba rom. literară, încât anul tr. ēnsuși celebrul cap al școlei se vedū necesitat a prescrie necari regule de purificare și neologizare sectatorilor sei, cari amenință a deveni mai papali decāt papa. Și-l incredințām pe dl M., că până când bunul Dđeu ne va ține viētă și puterea, tot în direcțiunea ācēsta vom combate, fiind tare convinși, că de mai poșede geniul și spiritul limbei romāneșei un gram de putere. trebue încet pe încet sē lapede dela sine unele ca: *nastrușnost*, *nastrușnic*, *feredeu*, *heleșteu*, *vremuri*, *amarnic*, se află pe dl Cordillac strapuns prin un pumnal, nață (națiune; nație numai prin returnarea legilor limbei cu fundul în sus se potē dice, „i“ trebuind a se absorbī ca în *credință*), și alte asemenea lăpēdature străine și produse gramaticale anarchice.

Curios lucru! Pōte numai cu ocașiunea ultimei invasiuni muscāneșei a invetat bietul Român moldavian cuvēntul *nastrușnosti*: și adeptii școlei iașiane se și grābesc a ni-l prezentă ca neōș poporal romānesc. Pōte cutare Jidan ori Grec, neșciind bine romāneșce,

a făcut dela *vreme* pluralul *vremuri*, și acum pasă-mite: scriitorii în limbă rom. poporală „à tout prix“ încep a ne inunda cu *vremuri*, *marfuri*, *lipsuri* șel., ca ađi māne sē ne dāruiescā pōte cu *vulpuri*, *cārfuri*, *besericuri* și mai șcie Dđeu cu cāte comedii. Dela oficialii germāni de cale feratā ai lui Stroussberg sērmanul Român transcarpatin ađi cuvēntul *Station*, și dl Maiorescu preconisēzā numai decāt cuvēntul *stație* de cuvēnt bun romānesc (în Critice), fiind că poporul il usitā, ca și când Românul āncă ar đice *stare* ca Nēmțul *stehen*. Dar atunci de ce a mai perde atāta vorbā despre gramatica și regulele limbei? De ce a mai vorbi despre fința și spiritul lat. al romāneșcāi, și despre cultivarea ei prin regule deduse din acel spirit și din acea naturā intrinsecă?! Atunci nu mai rămāne alta îndērēt, decāt ca frații dela marginile apusene ale romānimei sē începā și ei a „tudumāni tuluan niluan“ pe lângā gergul lor ca pe lângā limbā de asemenea neōșe poporală romāneșcā. și ca pe viitor āncă sē procedem a adoptā și a suscepe numai decāt în limbā-ne literară ori-ce cuvinte străine și ori-ce forme limbale greșite, provenitōre din contactul cātorva procente ale poporului rom. cu poporā eterogene. Cāđi, după dl M., „strāinismii au format în mare parte limbā națională a popōrelor neolatine deosebitā de mama latină și de limbele surori“. Ce minunatā teorie limbistică și filologică! Cu cāt mai mulți strāinismi și cu cāt mai mare „mixtum compositum“, cu atāt mai națională limbā. Ce mai drāgālašā de limbā romāneșcā „cum n'a fost și n'a mai fi!“ Geniul gintei noastre latine sē ne apere de dēnsa!

Dl M. cu unii alții de aceleși păreri se provocă la „frumōsa limbā a cronicarilor și scriitorilor rom. din secl. XVI—XVIII“. Pre bine. Numai cāt nu pricepem. cum de ddsale zelēzā în āșā mare mēsurā pe lângā tote ingredientele străine din acea limbā, singur cuvintele bune latino-romāne ca: *speme*, *meserere*, *auă*, *cāsătoriu*, *Dōmne meserere* (D. milueșce sēu îndurā-te) ș. a. nu plātesc în ochii ddor sale o zalā și nu-s bune de nimic? Noi ne-am îndātinat a folosi ici cōle „cum sale“ cāte un atare cuvēnt bun romānesc, de și cevași mai obsolet, spre a-l revocā după putință în us și la viētă; ne-am îndātinat a serie une-ori „ne laptā spemea“ și altele de acestea: și dl M. se grābeșce a calificā de „caricaturā“ o asemenea limbā romānă. Cērem scuse dela dl M., se potē că am greșit. Ne māngāie însă faptul, că în nunita erōre ne induse un māiestru cu mult mai mare și decāt noi și decāt dl M și conșoții dsale, anume bētrānul Horațiu, carele ne in-vētā, că:

Multa renascentur, quae jam cecidere, cadentque,

Quae nunc sunt in honore vocabula, si volet usus;

apoi ne mai induse în erōre și esemplul tuturor limbelor aflātore ađi în culmele culturii, ce primirā și urmārā în demersul cultivāțiunii lor, una mai mult alta mai puțin, acel svat al nemuritorului invētător, carele, cum vedem, crede și ține, că și cuvinte rele āncă viētūtōre potē reieptā, și cuvinte bune deja obsolete potē resuscitā usul, numai sē vrē.

Nu ne unim drept'acea cu đisa dlui M., carea o repeșce după un mare poet al nostru și după unii alții din timpul mai curēnd trecut, că adeca pe la capētul seclului premers și începutul celui de acum curāțirea romāneșcā de strāinismi și inlocuirea acestora cu cuvinte latine ar fi fost la locul seu pentru atacurile vehemente, ce strāinii le indreptā contra originei noastre; dar că și atunci latinisarea limbei erā mai mult un fapt național, decāt fapt de însemnātate șciințifică și literară; ierā ađi, când totā lumea ne recunōșce de latini, latinisarea limbei ar fi un lucru însădar, imposi-

bil și fără temeiu. Într'adevăr argumentări foarte nepu-
tincioase sânt unele ca acestea.

Totă lumea ne recunoșce astăzi originea latină ?
Dar nu citește nimic dl M. din cele ce scrie despre
noi un P. Hunfalvy, L. Réthy et comp., și pe urma lor
chiar și câte un apusen bună oră, ca italianul Scar-
tazzini și alții ?... Noi însă nici nu din punctul do-
cumentării originii noastre latine, au cel puțin nu sin-
gur și exclusiv din acest punct ținim, ținem și vom
ține latinisarea românei pe cât admisibilă și iertată,
pe atât și neincungiuver necesară. Afirme adversarii
nostri ai Românilor cât vor voi și strige cât i va lua
gura, că de origine sântem Bulgari ori Israeliti ori și
Hotentoți, la cari și peste cari apoi un ram din limbă
vechie italică a sburat bagsemă prin aer și i-a adum-
brit de i-a prefăcut în popor latinesc, va să dică în
România de față : una însă o șcim noi Români și nu
o pot nega ei adversarii, de s'ar pune în creșcet și în
cap, aceea, că limba acestui popor român în spiritul și
organismul seu și în totă structura sa este din cele mai
latinești.

Așa stând lucrul, după ce dela finele seclului trecu-
t încôce pași și națiunea română pe calea culturii
științifice și a unei progresări mai rapedi : nu intru
atât din motive naționale, cum afirmă dl M., cât mai
vêrtos chiar pentru privințe științifice și literare și
peste tot culturale trebuirăm să ne desvoltăm cât mai
rapede și limba, înavuțindu-o. Sutele și mîile de idei
și concepte nouë culturale ne inundă ca un torinte im-
flat. Ce eră să facem, decă eră să ne apucăm de a
ține față acestora ? Căutarăm vrënd nevënd a latinisă
pentru noțiunile nouë cuvintele și expresiunile lipsitôre
în limbă-ne împrumutându-le din latina. Și acêsta
„optimo jure“, cum într'un moment de judecată serină
ni se respică chiar și un coleg profesor de literatura
magiară la universitatea de aici. Da; pentru că fiind
româna os din ôsele, sânge din sângele și carne din
carnea latinei, fiica se înavuția și desvoltă êstmod con-
form organismului seu, organism mai identic cu al ma-
mei, deci conform spiritului seu și structurei sale in-
terne; ieră după legile universale din natură, un orga-
nism viu, cum e și limba română, numai în acest mod
se desvoltă rațional și sănêtos.

Mai ales pentru acêsta direcțiune, ce a dat cul-
tivării limbei românești, ieră nu intru atât din cauza
întonată de dl M., ținem noi că au avut și au destul
de mare însemnătate scrierile unui P. Maior, P. Iorgo-
viciu, A. Tr. Laurian și I. Massim și ale altor grama-
tici ai noștri de pe la finele seclului trecut și din
prima jumêlate a celui presinte. Că apoi despre dicțio-
narul-proiect al acestor doi din urmă ce dică un Paul
Meyer? pentru noi nu mult împôrli și apêsă. Ar fi
cu adevêrat foarte de dorit, să începem odată a âmbli
pe piciorle noastre, a ne vedé noi ênșine de trebile
nôstre, și să nu ne provocăm tot într'una la cutari și
cutari străini, ale căror cunoșcințe despre limba și fi-
ința și împregiurările nôstre șcim bine, cât de mance
și defectôse sânt de multe ori. Noi sperăm, că precum
dl B. P. Hașdeu (Cuvinte de bêtr.) asemênă deja op-
șorul limbistic a lui P. Iorgoviciu în privința însemnă-
tatei lui pentru cultura românei cu a lui Dante „De
vulgari eloquentia“ pentru cultura italienei, și precum
despre A. Tr. Laurian judecă, că cu unele principie
dialectologice a preces și prevenit pe toți limbisti și
filologii apuseni : așa va veni timpul, când națiunea
rom. i va lua folos și acelu dicționar-proiect, astăzi
mult urgișit, și i va recunoșce meritul.

(Finele va urmă.)

Dr. Grigoriu Silași.

Cultivarea corpului.

În locul prim trebuie grigit ca întregul corp să fie
tot curat. În ziua de ați mulți se cugetă de tot cură-
rați decă și-a spêlat fața, mânille; ier la Romani și cel
mai sêrac a luat în totă ziua câte o baie. Acest fapt
ne pare aprôpe încreșibil, dar decă resfoim clasicii
vechi, vedem că băile gratuite pentru popor erau o
mulțime nenumeraveră (Plinius XXXVI. 121). Sub
Dioclețian esistau 856, unele mai mici, altele mai mari.
Traian a înființat una numai pentru femei. Dar nu
numai în Roma, ci în tôte părțile locuite de Romani,
precum vedem aici lângă amfiteatrul ce se desgrôpă
acum în apropierea de Buda, esistau băi numeroșe și
grandiôse. Ba unele erau așa de lucșose, de nici cele
mai cercetate băi ale seclului nostru nu se pot ase-
menă cu ele. Despre așa numitele Baiae de pe pro-
montorul dela Mesina Horaz dică : „Nullus in orbe si-
nus Bajis praelucit amoenis“; ier ușorătatea moravuri-
lor de aci e caracterisată prin narațiunea satirică a
lui Martial cea despre o frumoșă venită la o cură aci :
„Ca o Penelope a venit la Baiae, dar a plecat ca o
Helena lăsându-și bărbatul și urmând unui june“.

Dar să revin la temă. Cumcă curățenia pelei de
crusta compusă de pulbere și scamele epidermei are
însemnătate considerabilă asupra sănêtății nu este de
dubit. Porurile pelei chiar așa trebuie să fie de per-
meabile pentru aer ca și căile dela plumăni, pentru că
la din contra împedecarea perspirațiunii prin pele e
așa de fatală ca oprirea respirațiunii prin plumăni, este
egală cu sugrumarea. Esperimentul a dovedit, că o
brôscă decă i se unge corpul peste tot cu unsôre, în
câteva pătrare de ôre încetă de a mai trăi. O fatali-
tate a voit ca asemene esperiment să se inscenêze și
la ființă omenescă. Anume sub papa dela Roma, Leo
al X ar fi trebuit ca la o festivitate bisericescă să re-
presinte o fêtă pe un ânger, spre care scop s'au șicuit
(lipit cu frunză de aur) corpul nud al fetei peste tot,
însă când lucrul fu terminat și fetița, care până aci
a fost sănêtosă ca peșcele, deveni un cadavru.

Dar nu-i necesariu, ca prin atare esemplu, pe ca-
rele numai ca un curios l'am amintit, să atrag aten-
țiunea asupra necesității curățeniei corpului, pentru că
și așa șcie tot omul, care e deprins a se observă pe
sine, cumcă după totă scaldă se simte așa de bine ca
și când ar fi nou născut.

Părți anumite ale corpului omenesc cer o grigire
deosebită. De esemplu, dela care omul pretinde ca pe
lângă curățenia ei să fie și iuvenilă și voiôsă. Pentru
a fi voiôsă trebuie ca părinții așa dicând se o producă
la pruncii lor âncă din mica pruncie a acestora. Fața
pruncului e ca o căutătôre (oglinďă), ce față-i faci pe
aceea și-o reflecteză; ier cu timpul fața pruncului pri-
meșce o impresiune habituală, ca rezultat al expresiu-
nii fetelor din giurul seu.

În privința întineririi să vedem cu ce mijlôce au
lucrat cei trei șarlatani geniali ai seclului trecut, St.
Germain, Casanova și mai cu sêmă Cagliostro. Metoda
lor a consistat în ordinarea unui medicament *intern*
numit : „elixirul tinereței“ și în împlinirea prescrișelor
următôre : albele de fel nu-i iertat să fie întrebuintate,
pentru spêlat au permis numai apă prospêtă (decă este
de plôie) cu săpun venețian, cafea numai dimineța și
mestecată cu mult lapte (nu cumva engleșele de acea
sânt albe la față că nu beu cafea, ci teă ?!), beuturile
spirtuôse erau abandonate, ier tragerea burnutului pe
nas, care pe acel timp eră în modă chiar și la da-
mele tinere, a trebuit redusă la un minimum. Beutul
apei de întinerire trebuia să se întemple în decursul
unei plimbări de prin grădină. Regularea scaunului
eră ceva foarte important. Pe lângă atari cautele sa-

lubre e ușor de creșut, că ori și ce „eau de juvence“ — măcar și de n'ar fi plătită ca în acel timp cu aur de trei ori mai greu de cât aceea — improspetează teintul feței. De altmintrelea întrebuițarea cosmeticelor și în ziua de azi nu se intrerumpe nici cât, ci ia dimensiuni tot mai mari. Numai Franția exportează pe an parfum de mai mult de cât de 40 milioane franci.

Și decă ne întrebăm, care cosmetic e cel adevărat? Trebuie să răspundem, că numai acela care promulgează sănătatea, cum e igiena generală, mâncarea și traiul moderat, susținerea unui sens de viață voios, cultura pelei și alte asemenea. Trebuie să constatăm, că pentru cultivarea pelei săpunul e un cosmetic necesar, și ca atare e recomandaver cel de glicerină, mandule, cocos seu de palmă. „Apele de spălat“ — bunăoară făina de oriz dată undă în apă, tărite de mandule, pâne de secară moiată în apă de ploie, apoi bucătită și pusă pe cuptor să se usce, pe urmă pulverisată și mestecată cu asemenea cantitate de făină de secară — pentru dame sânt aprôpe mai bune de cât săpunul.

Acestea să se întrebuițeze, ier nu albelele și rumenelele, care de multe ori conțin otrăvi, precum: arsenic, argint viu, plumb și altele. Ba ce-i mai mult, femeile orientului abuzază și prin aceea, că își ung buzele și sprincenele cu zinober, carmin, sublimat, ier ca să le lucască ochii se servesc de Belladonna, acest medicament otrăvicios pe care noi în oculistică îl întrebuițăm cu cea mai mare băgare de seamă. Ier damele de modă ale Parisului merg până acolo de „se dau în mâna răului“, precum dice poporul nostru, inghițind mari cantități de arsenic, care, ce-i drept dă o plinătate și prospătate feței, însă pe conta subminării vieții aceluia care i-a intrat în ghiară. Ce frumoșe îmi par mie a fi fost Romanele vechi, cari considerau de cel mai escelent mijloc infrumșetător sguarele de pâne moiate în lapte de măgăriță.

Voind atare româncuță a imită pe străbunele lor în aceea, că nu voiesc să cunoscă albelele și rumenelele, dar totuși ar voi să întrebuițeze oșe-care mijloc care nu contradice igienei, din parte-mi recomand a-și unge sêra fața cu gălbenuş de ou bătut în apă de flori de teiu, seu să-și prepare o mestecătură de mandule amare fără coge seu simbure de persece dumicate și împreunate cu lapte, seu decă voiește ia dela apotecă lapte de mandule cu unele picături de tinctură bensoică.

M'am oprit la acêsta temă mai mult numai din dragoste cătră amabilele cetitoare, cari binevoiesc a da atențiune celor ce scriu. După acestea să ne înțelegem cum trebuie grigit de păr. Peptenarea lui zilnică și spălarea săptămânară — la anumiți profesioniști mai desă — este cel mai bun mijloc pentru a fi omul cruțat de nenumeratele anuce de prin jurnale, cari sânt scrise în un mod atât de convingător, în cât un biet moș, având un cogioc din juneta sa pe alocurea lipsit de păr, s'a dus de a întreat decă atare mijloc făcător de minuni i-ar pute face și cogiocul lui cum a fost odată! În favorul ornamentului capului e de amintit, că arderea și impletirea pré tare a părului este daunôsă. Ca secul frumos să aibă un așa numit „mijloc întăritor“ pentru păr, unii medici permit a udă sêra pelea capului cu bere seu micstură bine tărâtă de olei de nucă (3 părți) și rum (1 parte). Necesitatea ar cere colorarea părului, acêsta se pute face, însă cu precauțiunea de a nu fi înșelat de șarlatanii duri, cari ar trebui să fie supuși asprimei legi. Referitor la părul pruncilor aflu de bună datina înțeleptelor nôstre mame, cari dic că până la anul nu trebuie tăiat, ba încă nici peptenatul seu periatul nu-i nece-

sariu, pentru că apa călduță, un burete și degetele ma mei curăță capul cum se cade.

Idea poetului: „gura e urciorul adevărului, poca lul amorului“ (Herder) este egală cu admoniarea pentru grigirea acestui organ. Fôrte neplăcut este mirosu greu, care provine ori din cauza necurățeniei, a dinți lor carioși și cu sediment de pêtără de dinți, ori din abnormități digestive ale stomachului, ori și din morburi de pept. Șciut este, că „cessante causa cessa morbus“, deci trebuie întreprins înainte de tôte tractarea morbului fundamental. Mai de parte este recoman daver ca fie cine să caute privilegiul a-și arêta dentistu lui dinții periodice și decă nu-l dore, că decă ar începe vr'o ruinare să i se pôtă pune capêt din bună vreme. Se înțelege, că nu e permis a da dinților atare lucru pentru care natura nu i-a destinat, cum e: spargerea nucilor, rôderea ôselor și asemenea altele; apoi trebuie cruțati de diferințe mari ale temperaturii, ier după acide și materii zacharate totdeuna trebuie gura spălată. Pravurile de dinți trebuie evitate și spălarea să se întemple cu simplă perie udă, care să fie purtată de alungul dinților, că așa se curăță și spațiul dintre dinți. Unii dentisti recomandă a luă pe perie, puțir săpun môle, cu care își spală omul fața, alții permit să se întrebuiță prav de carbune din lemn de teiu fôrte fin frecat. Susținerea și grigirea dinților nu numai din punct de vedere cosmetic, ci și pentru rumegare și vorbire este fôrte necesarie.

Venind la ochiu, ca la cel mai însemnat organ sensual, despre care Plato dice, că „e cel mai frumos don al țeilor!“ în acest loc aflu necesar a aminti, că trebuie cruțat de contrastele luminei, așa că la obiecte scilpitore cum e sôrele seu pe câmpie de nêună să nu privească continuu, ier la lumină arteficiôsă slabă să nu luzeze, precum nici la cea mestecată de sêră adeca arteficiôsă cu naturală.

Aerul plin de fum, prav și aburi aspri produc diferite morburi de ochi. Școlile și mobilele acestora de construcție rea, strică mult ochii pruncilor, produc miopie, ceea ce s'a înregistrat și în colônele acestei foi. Pe alocurea există credința la popor, că purtarea unui cercel de aur în ureche, ar păzi pe om de morburile de ochi; la clinica budapestană se ivește câte odată atare pacient. De ar fi acêsta numai o superștițiune, ce demn de invidiat ar fi secul frumos!

Ca să nu trecem cu vederea grigirea urechilor, este de însemnat, că apa ce intră de comun la scaldă în urechi, trebuie svântată. În contra frigului iernei este bună ungerea urechilor cu unsore seu oleiu. Decă la cutareva s'ar desvoltă cêră în ureche într'o mesură abundanță, atunci spre moiarea acesteia se tórna puțin glicerin apoi se spală, și acêsta se va face periodică după cum cere necesitatea. Lingurița de ureche e nefolositoare, ier cerusa ori alte obiecte cu care se sgărâie și sfredeleşce în ureche, sânt periculose.

Dela primul meu docinte în copilăria mea am învățat, că unghiele trebuie tăiate în tôte săptămâna, și mai bine este cu fôrfecele să se facă acêsta în semicerc, dar nici de cum să nu se rupă cu dinții. Muncitorii silnici nu au necesitate de a-și tăia unghiele, pentru ca să rod la lucru. A lăsă unghia lungă cu ghiara nu e frumos, ba pôte fi și periculos. Cele dișe se referesc și la picior, cătră care aflu de consult a mai aminti și asudarra piciorilor ce moleștează pe mulți ômeni. Spre evitarea ei trebuie piciorule des spălate, apoi se pôte preseră pe ele ceva pulvere de tartar seu alifie compusă din părți egale de emplastru diachil și oleiu de in se unge pe pânza, care apoi se pune pe piciorul spălat. Asta procedură se face în vr'o 10—12 zile până se perde asudarea puturôsă. Cumcă prin delăturarea acesteia s'ar naște morburi interne, este

numai un prejudet. Dacă s'ar face beșică prin frecarea încălțămintelor, atunci acea nu 'trebuie ruptă, ci împunsă la o margine ca să ese fluiditatea din ea, dar pelea să rămână pentru că scutește de intrarea aerului mai bine de cât ori și ce alifie.

Dar să nu me adâncesc în tratamentul morburilor, ci să mai amintesc în termeni scurți și mișcarea și repausul corpului. Omul său are dela natură inclinarea său e constrins de care-va împregiurări spre îndeplinirea unor lucruri, prin ce își desvôltă numai o anumită parte a corpului. Este necesar însă ca cei 400 de muscoli ai corpului nostru să fie de a rëndul puși în mișcare, pentru că numai așa își conservază energia. Lucrul, ori ce exercițiu corporal, gimnastica, preumblarea, tôte tind a satisface aceste recerinte. Cel ce nu-i silit a lucra, nici nu își desvôltă puterea și nici va fi cândva capabil a face lucruri mari — bunăoră cei născuți în comoditate. Popórele căror natura le aduce tôte aprópe până la gură, nu sânt pré puternice nici în fapte nici în spirit. Vięta adevérată și fericirea consistă în întrebuițarea deplină a facultăților ce le posedem, prin ce se face serviciu atât sănătății, cât și moralului bun. Gimnastica merită a fi cultivată, ier protectorii ei: Rousseau, Pestalozzi și alții merită laudă din partea igienei pentru bunele lor intențiuni favoritoare sănătății. Danțul e perhorescat de mulți, cari nu voiesc să recunoscă în el o mișcare corporală folositoare. Pe lângă plăcerea muzicii și influința ritmului asupra sistemului nervos și a musculaturei, mai înveseleşce și asociază. Firește că trebuie să fie jocul ziua și în liber său în sale mari, ier hațnele să fie comode și nime să nu jóce până la eșofare, ceea ce-i foarte periculos, ba chiar póte fi și letal.

Odihna încă e necesară pentru corp. Pruncii până la 2—3 ani să nu stea său ședă mult, că corpul lor e fraged, pentru ce se póte ușor gârboví; dar nici tot culcați să nu rămână. Cât să dormă omul? „Septem horas dormire sat est juvenique senique“ diceau latinii. Un lenos a strafomat sentența latină „sex septemve“ în „sex septemque“ adeca 6 cu 7. În general e de amintit, că secul femeiesc are trebuință de ceva mai mult somn de cât cel bărbătesc, tinerii mai mult de cât bétranii, precum și cei slabi, sêracii la sânge, mai mult de cât cei sănătoși. Siesta ca repaus după prând e dăunósă pentru cei corpolenți și sângeoși, că le aduce congestiune la cap, ba chiar și apopleisie. — În căldura mare de véră, în țêrile tropice, nu mai puțin și pentru cei slabi de constituție siesta este o necesitate naturală instinctivă. Sub siestă e bine a fi culcat fără a dormi, prin ce omul se foloseșce de avantajiele ei, dar se fereșce de stricarea somnului de nópte.

În legătură cu acestea vreu să amintesc, că poporul nostru e timbrat cu epitetonul lenoșiei, însă numai de cei ce nu-l cunosc. Concedem, că în lipsa lucrului, în scăpétare omul nici nu se nutreșce și nici nu-și póte grigi de corp cum se cade, deci să nu ne mirăm de óreș-care letargie ênsușită fără vina lui, ier nu cumva din lipsa voinței și plăcerii la lucru, ceea ce unii dintre străini, fiind justii și obiectivi, o recunosc. „Voia și nutrimentul, nutrimentul și voia se bazează una pe alta“, dice Mulder (fost profesor de chemie în Utrecht.)

Atâta despre penultimul capítlu a ciclului meu de teme igienice.

Dr. George Crainicean.

Cântece poporale.

I.

ucem'aș vineri în têrg,
Să ved cucii cum se vënd,
De s'or vinde cu un leu,
Mi-aș luá unu și eu,
Sê-l pun în pământul meu.
Când or trece fetele,
Fetele mândrușele,
Pe lângă livada mea,
Cucul mi-a cântá frumos,
Mândrele mi-or cădê jos,
P'ntre flori mi s'or ascunde,
De cântare s'or pêtrunde,
Eu m'oiu duce și le-oiu prinde,
(Le-oiu hăgá de vină 'n loc,
Și le-oiu sárutá cu foc;
Le-oiu hăgá de vină lor
Și le-oiu sárutá cu dor.)

II.

Frunđă verde trei bujori,
Fire-ar anul sêrbători,
Fie ca dumineca,
Sê-mi pot jocá pe mândra;
Foicică lemn uscat,
Dară anu-i de oftat,
Și Dđeu a lásat,
Vai! tot đile de oftat...

III.

— Mãi bádiđă de demult
Uita-me că eu te uit.
— Eu mândruță te-aș uitá,
Dar de n'ar mai înserá,
Cum înserez
Me tređesc,
Nu te găsesc
Și de doru-ți me topesc.

IV.

De s'ar face délul șes
Și pădurea loc frumos,
Sê se vedá sat de sat,
Sê ved și io ce-am lásat,
C'am lásat o floricea,
Mândră blândă ca și-o stea,
Ce-mi stinge înima mea...

V.

Foicică de alun,
Dragu-mi-i a stringe fên,
Pe cósta la Sântmártin,
S'aud riul tirând
Și pe badea boi mánând,
Mână-ți bade boii bine,
Nu ținê ochii la mine,
Ochii mei sânt deochiei
Ți-or deochiá boii tei,
Ochii mei sânt cu albuș
Te stric nópteá din culcuș,
Ochii mei sânt cu lumină
Te ságétá la inimă...

Cronică bucureșcă.

— 27 decembre (8 ianuarie.)

(„Carmen”. — Crăciunul. — Baluri mari.)

Tot ce-a fost la ordinea zilei, săptămâna acésta, e „Carmen” și sărbătorile Crăciunului; tot ce este, balurile mascate.

„Carmen”, dragălașa operă a lui Georges Bizet, s'a jucat pentru întâia oară vineri, 17/29 decembre. Necunoscută scenei noastre, ea a atras atâta lume, cât mulți s'au reîntors acasă ne mai găsind bilete pentru a pute intra. Abia 30 minute sunase după șapte césuri și toate locurile erau ocupate; și fie-care așteptă cu nerăbdare la locul seu ridicarea cortinei.

Dar óra reglementară pentru începere, opt, sună, și nici o mișcare. Ceva mai mult: orchestra eră cu desevășire golă. Sună 8 și $\frac{1}{2}$ și încă nimeni! Ce se petrece? Fiind aniversarea născerei Reginei noastre, orchestra teatrului luase drumul spre palatul dela Cotroceni, pentru a face o serenadă gingașei Suverane. Și cum Cotroceni nu-s tocmai aprópe de teatru, abia pe la 9 óre orchestra se completă și măestrul Bimboni, dirigintele, își începú mimica-i musicală. Uvertura, desul de scurtă, se sfirși îndată, cortina se ridică și toate respirările șgomotóse încetară.

Ietă coqueta Carmen după care căpitanul de dragoni Zuniga se topeșce de dor. Ea vede pe brigadierul don José și acesta-i place mai bine de cât bietul căpitan de care-și bate joc, cum își bat joc multe femei de cei ce le iubesc! Prins în mreșile farmecelor ei, don José desertéză dela post, uită pe logodnica sa Michaela și pe mama lui care zăcea de mórte, și se face contrabandier. Dar atunci schimbătórei Carmen i se uresce cu dragostea lui și-l schimbă și pe densus cu torcadorul Escamillo. Dar don José, care sacrificase totul pentru dënșsa: onóre, mamă, logodnică, nu póte trăi fără dënșsa și preferă s'o ucidă mai bine de cât s'o vedă fericită în brațele rivalului seu. Acesta e libretul operei, ucrat de Meilhac și Halévy după novela lui Prosper Mérimée, unul din cei buni novelisti francezi.

Și cât de simplu e subiectul, tot atât de ușoră e și musica, dar ușoră ca gen, bine înțeleș. Altfel, ce orchestrație savantă, ce compozițiune măiestrită! Singurul cusur ce s'ar pute găsi acestei opere e că are pré puținé arii. Dar acele pe cari le are, cât sânt de frumoșe, cât sânt de originale! Asta și esplică succesul pe care artistii l'au obținut.

Joi, la 23, a fost a dóua reprezentațiune a acestei opere. Între iubitorii de musică ce venise s'asculte pe dșóra Preziosi (Carmen), al cărei beneficiu eră, se deosebiă M. S. Regina. E de prisos să mai spun, că succesul a fost destul de mare și că ovațiunile făcute beneficientei n'au remas mai pe jos de cele pe cari bucureșcenii le-au făcut dșórelor Gabbi și Fohstrom, despre cari v'am vorbit în cronicile-mi anterióre.

Aceste beneficii atât de productive, din toate punctele de vedere, mi-aduc aminte de o espresiune remasă celebră în culisele teatrelor române, a unui biet artist d'ai noștri al cărui nume imi scapă în acest moment.

Sărmanul artist da o reprezentațiune în beneficiul umilitei sale persóne. Dar cum el nu se numiă nici dșóra Gabbi, nici dșóra Fohstrom, nici dșóra Pretziosi, și nici un fel de domnișóră, nu venise de cât pré pu-

țină lume. Astfel când cassierul i versă receta serală, care eră destul de slabă, sărmanul artist esclamá cu durere:

— Cum ved, *beneficiul* meu a fost un adevérat *maleficiu*!

*

Despre sărbători am să ve vorbesc pré puțin. Ele sânt aceleași în tot cuprinsul românesc, dar mai palide ca ori unde în orașul nostru. Câteva cete de copilași de prin mahalale strigând: „Bună dimineță la moș ajun! ne dați ori nu ne dați?” cu o voce pe jumétate rebeșită de frig; apoi, a dóua și, câte-o iconiță înfășând inchipuirea Născétórei, purtată de dóuë mănúșite de copil pe un pept de copil acoperit cu un ștergar și intrând din casă în casă cu: „Născerea ta Christóse. Dumneșeu nostru, etc.” psalmodiat de dóuë voci tot de copii; după aceea, în séra zilei de Crăciun, „Sténa” cu fragedii ei pristavi: „Cine primeșce sténa frumoșă și luminóșă”, etc. și „Vicleimul” cu „Paiata” și „Irodul” seu, datine cari din nenorocire încetul cu încetul se vor șterge, judecând după tot mai puținé imbrășare ce găsesc din an în an.

*

Încă de săptămâna trecută afișele nu ne anunțau alt-ceva de cât: „Sala Bossel, mare bal mascat”; „Sala teatrului Dacia, mare bal mascat”; „Sala Orpheu, mare bal mascat”; așa că zădarnic ai fi căutat printre afișele cari de cari mai posnașe, cu feluri de chipuri caraghioșe, ba în negru, ba în culori, pe ele, să găsești unul care să-ți anunțe vr'un *mic* bal mascat. Astă molimă de mărime m'a hotărít ca a-séră să lé cercetez de-a rândul pe toate și vai! multă micime am găsit în ele! Și decă aș fi cel dintăiu să regret peirea obiceiurilor strămoșești de mai sus, apoi aș fi cel dintăiu a cere surghiunirea tuturor destrăbălărilor de felul balurilor mascate și cafenelelor-cântândé, cari s'au revérșat pe patriarchalitatea vieții noastre ca o cétă de locuste stricătóre pe un lan de holde frumoșe.

*

Teatrul Național a reînceput să se reîntórcă la vechia-i stare: dna Romanescu s'a pocăit se vede, căci s'a reîntors la post. Sântem siguri că și dl Manolescu, care o urmase în retragere, nu va întârziă mai mult a o urmă și în reîntórcere. Și lucrurile vor reintră în trecuta lor rënduielă. Sâmbetă, în ziua de Crăciun, la amieșă, ni s'a dat „Rotarul seu Țéranul din vremea lui Tudor Vladimirescu”, o dramă națională în care Pascaly a escelat și ca artist și ca scriitor. Dar lume puțină și asta din causă că timpul a fost fórte réu ales. În ziua aceea și la casurile acelea știut este că fie-care petrece în casa și în mijlocul némului lui. Deci cine-i acela (vorbesc de burgesime, ea singură alergând la teatrul românesc) care să schimbe o mesă bine garnisită cu trandafiri, caltaboși, muschi de purcel, și plosci sănétóse cu alb ori profir, p'un loc la teatru! Astfel fiind, Societarii nu pré au avut să se bucure de Crăciunul lor, ca toți ceilalți creștini.

Dar cui nu șcie cum să-și facă treburile, toate-i es anapoda.

A. C. Șor.

Dina codrilor.

— Veși ilustrațiunea de pe pagina 5. —

Codrii își au poesia lor. O poesie mistică acésta, în care se reflectéză întunericul pădurilor, frémétul franșelor, susurul ríurilor, concertul paserilor, viteșia păunașilor de codri și frumșétea șinelor.

Ceea ce se acopere de întunericul necunoșcinței, se înfășeșeză într'un colorit mistic, misticismul produce superstițiuni. Asă s'a născut poesia codrilor.

Cunoscem toți acesta poezie, căci accentele ei armonioase ne-au încântat începând din lăgăn și până astăzi. Ea se exprimă prin doine drăgălașe, hori vesele și povești cu dîne și feți-frumoși.

Ilustrațiunea din numărul acesta infățișează asemenea un tip al acestei poezii, tipul ei cel mai fărîmecător: dîna codrilor.

Pictorul a înzestrat-o cu atâte frumuseți ademenitoare, cu atâte farmeci particularii, câte numai i-a putut inspira fantasia-i aprinsă.

G. M.

E c h o.

Dna A.: Așă dară fratele d-tale a fost numit profesor liceal. Cum se află în noul seu post?

Dna L.: Fôrte bine, de și are lucru mult, că dă 26 de ôre.

Dna A.: Pe dî?

Studentul:

— În sêra de astăzi ar trebui să studiez dreptul roman, dar n'am luminare, nici parale; deci cată să-mi vînd „Dreptul roman” ca — să-mi cumpăr luminare.

Dna X. primind în serviciu o bucătărăsă, i-a spus, că nu este iertat să primescă la casă vr'un amant.

Nu peste mult dîmna găsi în bucătărie un soldat și întrebă de bucătărăsă, că cum a cutezat să-l primescă?

— Nu știu de el nimica, dîmna; de bună sêmă a ramas aici dela fîsta bucătărăsă.

Literatura si arte.

Scrieri de regina României. Regina României este nu numai o poetă de primul rang, dar totodată e una și din cele mai productive. Scrierile Maj. Sale se urmîză cu atâta iuțelă, încât cetitorii abia au depus din mână o scriere nouă ieșit din augustul ei condeiu, îndată au și plăcuta surprindere d'a puté ceti alta. Astfel în dîarul „Magazin für die Literatur des In- und Auslandes” dela 1 ianuarie găsim o nouă și prę frumîsă poezie intitulată: „Die Frauen” și care este subsemnată: „Elisabeta, regina României”. Amin-tim tot odată, că novela „Rugăciune” de Carmen Sylva, care a apărut și în fîia nîstră, a eșit dîlele trecute și în traducere ungurîscă autorisată; broșura e decorată cu portretul reginei-autore. Traducerea e făcuta de Lina Büttner.

Di Scarlat C. Moscu a scos de sub tipariu la București o novelă socială sub titlul: „Lumea mare și lumea mică”. Intențiunea autorului a fost d'a pune mîseria în fața bogăției, spre a stîrni simpatia acesteia față de aceea. Spre acest scop s'a servit d'o simplă intrigă, care se sfîrșește cam naiv. Descrierea miseriei a reușit bine, presintându-se scene caracteristice și pline de tîrie. Stilul e frumos și numai cîteva cuvinte neromâne ne tulbură plăcerea. Dar greșelile de tipariu se află cu redicată. Prețul 1 leu. Se află de vîndare la autorul în București: Calea Victoriei 23. Acelaș autor va publica în curînd sub titlul de: „Rîua dimineții” un volum de aprîpe 500 de pagine, care va conține: poezie, prosă și prosă ritmată.

Un roman original. Dl Grigoriu Maior, teolog în seminariul mitropolitan din Blaș, al cărui nume încă e necunoscut în literatura română, publică invitare de prenumerațiune la: „Corîna sicriului”, roman original „din viața socială a națiunii române”. Opul

va eși cu începutul lui februarie, cu cuprins de vr'o 11 côle și va costă 85 cr. trâmîs francat.

Poesii de Ion Tripa. Sub acest titlu primirăm din Arad o broșură de poezii, de 11 côle și jumătate, edate de autorul în tipografia diecesană. Unele din aceste poezii s'au publicat în fîia nîstră, atrăgînd atențiunea prin ritmul lor popular, ceea ce caracterizează tîta culegerea de față. Prețul 1 fl.

Figuri de zăpadă. Sub acest titlu va apărî în curînd la București un volum de dnii Al. A. Macedonschi și D. Constantinescu Teleor, conținînd novele, tipuri, scene de viața socială etc.

Critica română. Cetim în „Românul” o „cronică” fôrte interesantă despre greutatea d'a critică la noi românii. Nici în vr'o țără din lume, se dîce în acel articol, nu există autori așă de presumptîoși ca la noi. A scris cineva o carte, o încercare literară sêu un volum de poezii în care rimîză „belă” cu „stelă” și „amat” cu „profumat”, imediat se crede cel mai mare scriitor de pe fața pămîntului, tot ce s'a scris înainte-i i se pare a fi lucru de nimic și ceilalți muritori n'au alt-ceva de făcut de cât să plece capul. Vai de acel muritor care ar îndrăsni să nu laude novela sêu poeziile în cestiune! Acea novelă sêu acele poezii trebuie considerate drept capo d'opere dela început până la sfîrșit, fără să-ți permiti cea mai mică critică, fie întru cât privește stilul, fie întru cât privește compozițiunea. Ești nevoit să laudi sêu să taci. Dîcă vr'un critic nenorocit îndrăsnește să se rădice în contra acestei direcțiuni greșite, vai de dînsul! În loc d'a i se dovedi prin vr'o contra-critică, că observațiunile sale sînt false, că teoriile sale sînt invecchite, că ideile sale despre stil și despre limbă sînt părăsite și alte asemenea lucruri, în loc de tîte aceste, autorul criticat rîspunde insultând persoana ier nu criticul.

O cântăreță română în străinătate. Tinîra și distinsa cântăreță română Carlotta Leria, care în ierna trecută a încântat publicul musical din București, a cântat de atunci în trei teatre din Italia: la Brescia, la Milano și la Genova. Succesele ce a dobândit pe aceste scene, au făcut ca Leria să fie angajiată pentru ierna acîsta la teatrul din Madrid. Se știe că acest teatru este pe aceeași linie cu cele din Londra, Paris și Petersburg. Dîarele madridene ne aduc șciri de victoria dobândită de Leria, care debută în opera Rigolletto, alătura cu Massini, unul din cei mai celebri tenori.

Diuaristic. „Lumina” se numește un nou organ de publicitate, care va fi organul corpului învîțătorese din județul Teleorman al României și — fôrte nșleptîșce — nu se va ocupa de politică.

C e e n o u ?

Sêra de Sân-Văsiu se serbă în mai multe orașe. Așă la Viena, Brașov, Caransebeș etc. Din locul din urmă, ni se anunціă o programă, de după care Societatea română de cântări și musică, în societate cu mai mulți musicanți, esecută o programă interesantă; serbarea se ncheiă cu danț.

Ajunul Crăciunului în Deș. La inițiativa dlui G. Man, inteligența română din Deș serbeză în tot anul ajunul Crăciunului, umblînd a colindă. Și cu asta ocașiune colindatorii se opriră la casa ospitală a dlui Man, petrecînd acolo o ôră, timp în care dna Man a delectat pe cei de față esecutând la pian cîteva piese naționale; dl Man și dl protopop Ioan Vele rostriră toas-turi. Petrecerea se continuă la dl V. Hossu jude reg. În fruntea colindătorilor se află dl Petru Mureșan, carele eră însoțit de dnii George Gradescu, Ioan Cip, Iuliu Podîba, Carol Ceti și Ioan Popovicu.

Dela Brașov primim aceste șire: În fine, după

multă așteptare, a sosit și la noi o iernă adevărată. Pe când pân'acum aveam tot zile ploioase, Crăciunul românesc s'a prezentat în tota pompa, bătrân, cu plete albe, dar sprinten ca un june. În locul birjelor, cari ne scutiau de noroiu mai nainte, astăzi sburăm ca fulgerul în săniile ușore ca săgéta. O bucurie nespūsă au patinatorii, cari desperaseră d'a se puté delectá în jocuri fantastice pe spatele de cristal al lacurilor. Carnevalul promite a ne despăgubi pentru plăcerile cari nu ne erau permise în decursul postului. Prima petrecere se va arangia în preséra de Săn-Vásiu, când se va ține așa numita „Convenire“ a Reuniunii de gimnastică și cântări. Acesta este împreunată cu cântări și petrecere de joc. A doua petrecere însămnată va fi balul „Reuniunii femeilor române“. Acesta va avé loc la 11/23 jan. și promite a fi unul din cele mai bine frecventate, cu atât mai vèrtos, cu cât că nu se arangiasse în trei ani după olaltă. Balul va avé un carmen special, pentru că frumosele danțatóre au decis în majoritate a se presentá în pitorescul costum național. Gratulám din totá inima damelor române pentru o idee atât de fericită. Comitetul Reuniunii a coneredut arangierea balului dlor: Petrescu, dr. Baiulescu, Chelariu, Pascu, Senius și Zănescu, despre cari süntem siguri, că-și vor implini cu zel misiunea dlor.

Bazar de obiecte românești. Bazarul societății „Furnica“ din București s'a deschis, scrie „Românul“, acum câteva zile, în casele din calea Victoriei nr. 83, alături cu magazinul fraților Grant. Deja cumpărătorii au început a se îngrămădi în acest bazar, plin numai de obiecte românești, arangiate cu mult gust. Se găsesc acolo costumuri naționale, de tóte genurile, dela Rucăr, din Banat etc., apoi marama, șorturi, cămași lucrate tóte la țéră. Printre obiectele espuse spre vânzare se găsesc și mai multe feluri de pânză, lucrate în școla de țesut „Elisabeta“, din care unele pot fi aședate pe preșuri.

Necrolog. *Susana Moldovan*, soția dlui V. M. Moldovan, președintele forului pupilar al comitatului Tërnavei-mici, a încetat din viétă la 5 ianuarie în etate de 54 ani, lăsând în doliu profund pe consortele seu și pe fiii și fiicele: Emiliu, Iuliu, Iulia, Claudia, Cornelia și Léontina.

Deslegarea ghicitei de șac din nr. 49 :

Vino 'n brațul meu, iubite,
Să-ți spui dulcele meu dor!

Amorul.

Bine au deslegat-o dómnele și domnișórele: Domnica Ciurciu n. Blajescu, Eufrosina Popescu, Matilda Popa, Georgina Popa, Aurelia și Virginia German, Emilia Onciu n. Ciavoschi, Iconia Borca, Mariți Lupan, sefina Popescu, Zoe Dembu, Maria Popescu.

Premiul l'a dobândit dșóra Maria Popescu.

Călindarul săptămânei.

Țiua sept.	st. v.	st. n.	Numele sântilor și sèrbătorile.	Sórele	18	19	20
Duminecă	2	14	Păr. Silvestru.	7	35	36	37
Luni	3	15	Păr. Malachie.	7	36	37	38
Marti	4	16	Ad. celor 70 Apost.	7	37	38	39
Mercuri	5	17	Mar Theopim.	7	38	39	40
Joi	6	18	(†) <i>Botezul Dlui.</i>	7	39	40	41
Vineri	7	19	(†) <i>Prof. Ioan Bot.</i>	7	40	41	42
Sâmbetă	8	20	Cuv. M. Dum.	7	41	42	43

La începutul anului.

Grăție spriginirii mai călduróse cu care publicul român ne-a onorat în timpul din urmă, „Familia“ a putut sè-și ia un avènt mai nalt. Nisuița nóstră va tinde, ca prin imbunătățiri introduse în continuu, sè ne urcăm mereu pe calea perfecțiunii. În acivitatea nóstră vom fi ajutați de

colaboratorii nòstri

DD. : V. Alecsandri, dr. A. P. Alexi, Vinc. Babeș, Iason Bianco, V. R. Buticescu, Al. Candiano-Popescu, Teodor Ceonța, dr. George Crăinicean, Nicolae Densușian, Petru Dulfu, Marcu Emilian, Spinu Ghimpeșcu, Petru V. Grigoriu, P. Ispirescu (Unchiașul Sfătos), Ioan Lazariciu, Sim. Manguica, S. Fl. Marian, dr. At. M. Marienescu, I. T. Mera, Veronica Miele, dr. Ioan Moga, V. B. Muntenescu, D. O. Olinescu, T. V. Păcățian, George Pocrean, M. Pompiliu, Matilda Poni, Iuliu I. Roșca, Teodor Roșu, dr. Grigore Silași, Gr. Sima a lui Ion, Ioan Slavici, A. C. Șor, Maria Suci, G. D. Teodorescu, Ilie Trăila, Rosa Trandafir, V. A. Urechia, Ștefan Velovan, dr. George Vuia.

„Familia“ va eși și în viitor odată pe săptămână, duminica, cu cuprins de o colă și jumătate. Prețul de prenumerațiune remâne cel însămnat în fruntea foi. Abonamentele se fac mai ușor și mai ieftin prin mandate poștale; în România prin mandate poștale internaționale.

Ne rugăm ca abonamentele sè se rennoiescă de timpuriu; cei ce nu mai vor sè fie abonații nòstri, binevoiescă a ne innapoiá nrl acesta, ca sè-i ștergem din registrul abonaților. Dela aceia, cari nu ni vor respunde costul de abonament în timp de 10 zile, ~~si vom~~ încassá prin ramburse poștale, căci á conto nu putem sè dăm foia nimenuia.

Abonații nòstri își pot comandá la noi urmátórele scrieri cu prețuri fòrte reduse: „Ranele Națiunii“, roman în 3 tomuri, de Iosif Vulcan, în loc de 3 fl. cu 1 fl. 10 cr.; „Novele“, de acelaș, în trei tomuri, în loc de 3 fl. cu 1 fl. 20 cr.; „Mirésă pentru mirésă“, comedie în 3 acte, de acelaș, în loc de 1 fl. cu 25 cr.; „De unde nu este rentórcere“, roman de Adrien Gabrielly, tradus de Tit Bud, în loc de 1 fl. cu 25 cr. Asemene se ofere și portretul dlui Ion Brătian, în loc de 1 fl. cu 30 cr.

Din: „Sclavul Amоруlui“ și din „Poesii“, ambele de Iosif Vulcan, nu mai avem nici un esemplar.

✕ **Edițiune nouă din „Lira Mea!“** Esemplarele de luc din colecțiunea de poesii nòue ale redactorului acestei foi, trecend tóte, în timp de două luni, s'a scos a doua edițiune, care e și mai frumos legata decât cea dintâiu. Prețul însă remâne tot cel vechiu, 3 fl. Fiind că sânt de mai multe colori, onorab. abonații binevoiescă a-și alege colorile, cari le plac mai mult. Colorile sânt urmátórele: alb cu rosa, alb cu venèt deschis, roșu cu venèt deschis, roșu cu venèt închis, roșu cu alb, venèt închis cu rosa, verde cu galbèn, venèt deschis cu galbèn, venèt deschis cu rosa. Totodată observăm, că esemplare cu 2 fl. nu mai avem. Din edițiunea populară însă, cu câte un fl., se mai află esemplare.

În administrațiunea nóstră se mai află de vânzare: „Catastihul Dracului“ călindar glumeț pe anul 1883, prețul 40 cr.

Redacțiunea Familiei.

Proprietar, redactor, răspundător și editor JOSIF VULCAN.

Cu tipariul lui Eugen Széllösy în Oradea-mare.

incipală nr. 274.